

JELENTÉS ÉS JOGI ÁLLÁSFOGLALÁS A GYÖNGYÖSPATAI HELYZETRŐL

Tények:

2011. március 6-án a Jobbik nagygyűlést tartott Gyöngyöspatán. A nagygyűlést követően ezres nagyságrendű, katonai jellegű ruházatban felvonuló személyeket is magában foglaló tömeg vonult végig a település cigánysorán. A rendőrség a demonstrációt nem oszlatta fel.

A "Magyar Gárda", "Védőrség", "Csendőrség" és más feliratú, állítólag a Szebb Jövőt Polgárőr Egyesület tagjai, valamint magukat „Betyárseregnek” nevező militáns öltözékeket viselő csoportok a Jobbik gyűlése után sem távoztak Gyöngyöspatáról. Maguknak vindikálva a rendfenntartás és bűnmegelőzés állami szerepét, kisebb csoportokban masíroztak 10 napon keresztül a településen, követték a roma kisebbséghez tartozó személyeket a helyi élelmiszerüzletbe, a gyermekeket az iskolába. Elfogadhatatlan, gyűlölködő megjegyzéseket tettek a romákra, kirekesztő jelszavakat skandáltak. Fellépésük zaklató jellegű volt, a helyi lakosok nem merték elhagyni házaikat, a gyerekek nem mertek iskolába menni. Az etnikai feszültség a településen jelentősen megnőtt.

A szélsőséges alakulatok tagjai a március 16-án tartott falugyűlést követően elhagyták a települést, és a legfrissebb médiainformációk szerint Hajdúhadházra készülnek, hogy ott folytassák a Gyöngyöspatán megkezdett akciót.

Médiainformációk szerint a március 16-án tartott falugyűlésen kiderült, hogy a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület (Országos nyilvántartásbeli azonosító 1046 / 2010) megalapította a gyöngyöspatai szervezetét, amelybe már harminc helyi lakos jelentkezett. A szervezet tájékoztatása szerint a következő időszakban ők fogják ellátni a polgárőrség feladatait, és azzal fenyegetőztek, hogy amennyiben újabb bűncselekmény elkövetésére kerül sor, visszajönnek.

A rendőrség, bár nagy számban a helyszínen tartózkodott, nem avatkozott közbe. Tudomásunk szerint mindössze négy személy ellen indult szabálysértési eljárás, de az is csupán személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése miatt.

Az Országgyűlésben képviselő által interpellált Kontrát Károly államtitkár március 16-án azt mondta, hogy Gyöngyöspatán a rendőrség fenntartja a rendet, hozzátette, hogy nincs szükség polgárőr egyesületre, amelyik félelmet kelt az ott élő emberekben.

Ezen túl sem a Miniszterelnök, sem a Belügyminiszter, sem a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkár nem nyilatkozott az ügyben. Tudomásunk szerint a Belügyminiszter nem adott ki utasítást a rendőrség irányában, a Kormányzatnak tehát – úgy tűnik - nincs hivatalos álláspontja, illetőleg nem tartja a helyzetet olyan súlyúnak, ami miatt meg kellene szólalnia.

Jogi állásfoglalás:

A Gyöngyöspatán a rendfenntartás szerepét maguknak vindikáló személyek félelemkeltő tevékenysége nem tartozott a szabadságjogok, így a gyülekezési jog védelme alá. A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 2. § (3) értelmében a gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. Álláspontunk szerint a gyöngyöspatai vonulás mindkét feltétel megvalósulását felveti. A gyülekezési jog gyakorlása elveszti jogszerűségét, amint annak célja nem a kollektív véleménynyilvánítás, hanem mások, jelen esetben a gyöngyöspatai romák megfélemlítése. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Magyar Gárda Egyesületet feloszlató bírósági döntés ténybeli alapját a gyöngyöspataihoz hasonló, mások szabadságát és jogait korlátozó gyülekezés adta Tatárszentgyörgyön.

Fenyegető fellépésükkel a Gyöngyöspatán tíz napig „járőröző” személyek az állami erőszakmonopólium kizárólagosságát kérdőjelezték meg, a rendőrség tétlensége pedig jogbizonytalanságot okozott.

Az illetékes rendőrkapitány a rendőrség beavatkozásának elmaradását azzal indokolta, hogy az egyenruhák nem azonosak a feloszlott Gárda egyenruháival, és amíg erőszakos cselekmény nem történik, nincs jogi lehetőség a rendőri fellépésre. Álláspontunk szerint azonban jogértelmezési hiba a militáns öltözetű, ostorral, fokossal felszerelkezett emberek esetén szabálysértési tényállások hiányára hivatkozni, amikor csoportosan elkövetett súlyos bűncselekmények megvalósulásának alapos gyanúja merül fel, amelyek miatt a feltételezett elkövetők őrizetbe vétele és előzetes letartóztatásának kezdeményezése is szükségesnek mutatkozik. A büntetőeljárások eredményességét sajnálatos módon nagy mértékben veszélyezteti, hogy a rendőrség az eljárásokat a mai napig nem indította meg, az elkövetők nem kerültek kényszerintézkedés hatálya alá, amíg a településen tartózkodtak és a hatóságok szeme előtt voltak.

Közösség tagja elleni erőszak

A büntető törvénykönyv 174/B. § szerint a közösség tagja elleni erőszak tényállását valósítja meg az, aki mást valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása miatt bántalmaz, illetőleg erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt fegyveresen, felfegyverkezve, jelentős érdeksérelmet okozva, a sértett sanyargatásával, csoportosan, bűnszövetségben követik el. A büntető törvénykönyv szerint a közösség tagja elleni erőszakra irányuló előkészület is büntetendő.

Megítélésünk szerint a gyöngyöspatai terrort fenntartó, ostorral, fokossal, csoportokba verődve a romákat megfélemlítő személyek részéről alaposan gyanítható, hogy megvalósították a közösség tagja elleni erőszak tényállásának a „fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit eltűnjön” fordulatóját. Az pedig nyilvánvalóan bizonyítható, hogy ez a fenyegetés a helyi roma lakosokat etnikai hovatartozásuk miatt érte, ezért minősülnek e cselekmények a Btk. 174.§-ában szabályozott kényszerítés bünteténél súlyosabban, a Btk. 174/B.§ szerint.

Zaklatás

A büntető törvénykönyv 176/A. § (2) szerint a zaklatás tényállását valósítja meg, aki félelemkeltés céljából más vagy rá tekintettel hozzátartozóját személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekmény elkövetésével megfenyeget, vagy annak a látszatnak a keltésére törekszik, hogy a sértett vagy hozzátartozója életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy veszélyeztető esemény következik be, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A Gyöngyöspatán magukat rendfenntartó szerepben feltüntető személyek fenyegető fellépése kapcsán – erre irányuló magánindítvány esetén - vizsgálendő a zaklatás tényállásának megvalósulása is.

Garázdaság

A büntető törvénykönyv 271. § (1) szerint, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) szerint a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot csoportosan, a köznyugalmat súlyosan megzavarva követik el. A (3) szerint a büntetés büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a garázdaságot csoportosan és a köznyugalmat súlyosan megzavarva, nyilvános rendezvényen, fegyveresen, felfegyverkezve követik el.

Amennyiben a közösség tagja elleni erőszak illetőleg a zaklatás tényállása bármely okból nem állna meg, úgy álláspontunk szerint legalább garázdaság miatt kellene a rendőrségnek eljárásokat indítani.

Hivatali visszaélés

A rendőrök részéről az intézkedés elmulasztása miatt felmerül a büntető törvénykönyv 225. §-ban szabályozott hivatali visszaélés törvényi tényállása, amely szerint az a hivatalos személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen, hivatali kötelességét megszegi, hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Álláspontunk szerint, amennyiben a rendőrség illetékesei szándékosan mulasztották el a szükséges és törvényes intézkedések megtételét, úgy részükről megvalósult a hivatali visszaélés törvényi tényállása.

Fegyelmi felelősség

Az eljárások megindításának elmulasztása miatt az illetékes rendőrök fegyelmi felelőssége is felmerül.

A gyülekezési törvény szerint mások jogainak és szabadságának sérelme esetén a közterületeken tartott rendezvényeket a rendőrség köteles felosztatni. A Fővárosi Ítéltábla döntése alapján egyértelmű, hogy a Jobbik március 6-i gyöngyöspatai gyűlését követő felvonulás a helyi romák jogait és szabadságát sértette. Ennek ellenére a rendőrség semmilyen módon nem avatkozott be, a szervezőket nem szólította fel a jogellenes magatartás abbahagyására, a gyülekezést nem oszlatta fel. Szükségesnek tartjuk ezzel kapcsolatban is az illetékesek felelősségre vonását és a tanulságok levonását a jövőre vonatkozóan.

Indítvány:

A rendőrség tétlensége álláspontunk szerint széleskörűen veszélyezteti a társadalmat: amennyiben a hatóságok nem üldözik megfelelően bizonyos jogellenes cselekmények – különösen a gyűlöletbűncselekmények – elkövetőit, akkor ez azt az üzenetet közvetíti a társadalom felé, hogy az elkövetők szabadon folytathatják tevékenységüket, ami pedig másokat is hasonló cselekmények elkövetésére bátoríthat. Az elkövetők büntetlenül maradása hozzájárul az erőszak növekedéséhez. Az állam védelmének hiányában a kisebbségi csoportok elveszítik bizalmukat a jogalkalmazó hatóságokban és a rendészeti vezetésben, és tovább marginalizálódhatnak. Mindez végeláthatatlan erőszakspirálba torkollhat.

Kérjük a Kormány képviselőit, hogy nyilvánosan és megfelelő szinten foglaljanak állást és ítélik el a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület és más paramilitáris szervezetek gyöngyöspatai tevékenységét, valamint a rendőrség tétlenségét! Tegyék egyértelművé az állampolgárok számára, hogy az erőszakmonopólium kizárólag az államot illeti meg, a Gyöngyöspatán történtek veszélyeztették a jogbiztonságot.

Kérjük a Kormányt, hogy a Belügyminiszteren keresztül utasítsa a rendőrséget a megfelelő büntetőeljárások megindítására!

Nyomatékosan felhívjuk a figyelmet, hogy a Kormányzat felelőssége, hogy a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség biztosítása érdekében hasonló helyzet más településen ne alakulhasson ki. Ennek elkerülésére kérjük, hogy a Kormány gondoskodjon arról, hogy a gyöngyöspataihoz hasonló helyzeteket a jövőben a jog minden eszközével akadályozzák meg!